

Робинзон Крузо

Даниел Дефо

Daniel Defoe
Robinson Crusoe

- © Стоян Дринов, превод, 2007 г.
© Станко Нацев, преразказ за деца, 2007 г.
© Матей Аркова, корица, 2016 г.
© Книгоиздателска къща „Труд“, 2016 г.

ISBN 978-954-398-443-5

Любими книги
за момчета

Робинзон Крузо

Даниел Дефо

Детството на Робинзон

Много отдавна в Хамбург живееше богат търговец. Той се казваше Крузо и имаше трима синове, но само най-малкият, Робинзон, остана жив. Робинзон бе едничката радост и надежда на своите родители, но още от малък те го разглешиха. Беше много капризен и вършеше, каквото си пожелае. Слугите неотстъпно бяха около него и във всичко му угаждаха. Робинзон не обичаше да учи и предпочиташе игрите пред четенето и смятането. Посещаваше само онези места, където имаше много игри и веселие. Рядко, много рядко околните го виждаха да чете или да се занимава с някаква полезна дейност.

Расна, порасна Робинзон. Стана хубаво и здраво момче. Но в учението си беше много слаб. Колкото повече растеше, толкова по-ленив ставаше. Дойде момент, когато родителите разбраха какво са извършили със своя син и започнаха да се безпокоят за неговото бъдеще.

Баща му искаше да го научи на своята професия и след време да му възложи цялата търговска дейност. Но Робинзон виждаше, че е син на богат баща, и не искаше да знае дали е учен, или не.

Робинзон много обичаше да се разхожда край пристанището. Там винаги бе интересно – постоянно се товареха и разтоварваха кораби. Слизаха и заминаваха моряци от всички краища на света. Винаги можеше да се чуе нещо ново и любопитно.

По това време двама съученици на Робинзон се завърнаха от морско пътешествие. Те разказваха изумителни неща за големите градове на далечния свят, за грамадни ледени планини,

плаващи из полярното море, за омайната миризма на портокалите, за черни и жълти племена, за огнедишащи вулкани.

Робинзон слушаше жадно техните разкази и мечтаеше за такъв живот. Но не искаше да пътува по света като прост моряк, както много други. Не обичаше тежката работа и не желаше да изпълнява заповеди от сутрин до вечер. Не, той искаше да пътува само за свое удоволствие и сам да си бъде господар.

Когато навърши седемнайсет години, жаждата за морско пътешествие се разгоря много силно в душата му. Един ден той помоли баща си да му разреши да предприеме пътуване по света. Поиска да му даде и пари. Но баща му отговори сърдито:

– Не те пускам никъде да ходиш! Каква полза от твоето пътуване, като не знаеш никакъв чужд език. Освен това нямаш познания нито по география, нито по история. Да не говорим за биология и за ботаника. В такъв случай ти няма да имаш никаква полза от пътуването, нито пък ще изпиташ радост и наслаждение от него.

Майка му пък добави:

– Слушай, синко, татко си и не напускай своя роден край!

Робинзон се намуси, защото помисли, че неговите родители не му желаят доброто, след като не го пускат да замине. А той бе много разглезен и не обичаше да чува думичката „не“. За съжаление, сега трябваше да се подчини. За първи път му дотрябваша много пари, а тях можеше да получи единствено от баща си. Самият той не бе способен да припечели нито една стотинка.

Първо пътуване

Един ден Робинзон седеше захласнато на пристанището и наблюдаваше как един кораб се готви да отплава. Едни моряци вдигаха котвата и весело пееха. Други отвиваха и намотаваха въжетата, с които корабът бе привързан към брега. В това време на палубата се показва младеж, облечен като моряк. Той беше приятел на Робинзон и се готвеше за първи път да предприеме дълго морско пътуване. Този младеж беше син на капитана

на кораба. Щом зърна Робинзон, той се запъти към подвижния мост, който още не бе вдигнат, слезе на брега и се затича към приятеля си:

– Сбогом, Робинзон! Ние тръгваме!

Младежът стисна сърдечно ръката на Робинзон. Очите му светеха от радост.

– Много съжалявам, че не съм на твоето място! – въздъхна Робинзон. – Не можеш да си представиш колко съм нещастен, че не мога да отида по-далече от този бряг!

Приятелят му отговори:

– Ако желаш, ела с мен! Ще пътуваме заедно. Ще попитам баща ми дали разрешава. Бъди сигурен, че той няма да каже „не“. Ще му обясня, че ти си ми един от най-големите приятели и че страшно желаш да пътуваш с мен. Самото пътуване няма да трае дълго. Ще бъде много весело. Няма да отиваме по-далече от Англия. След две-три седмици ще се върнем. Хайде!

– Ще бъде прекрасно! – рече Робинзон. – Обаче аз нямам нито стотинка в джобовете си. А без пари къде ще ходя?...

– Не се грижи – отвърна приятелят му. – Ще пътуваш безплатно. На кораба има всякакви моряшки дрехи, а като слезем на суша, ще ти дам и малко пари назаем. Хайде, Робинзоне!...

– Но какво ще кажат баща ми и майка ми? – рече колебливо Робинзон.

– Не бери грижа за това! Ще им съобщим, че си заминал. Ей, Ханс! – повика той с ръка едно босоного момче, което стоеше наблизко с пъхнати в джобовете на панталоните ръце. – Я ела тук! На, вземи това левче и изтичай до търговеца Крузо. Кажи му, че неговият син Робинзон заминава с нас за Лондон. Кажи още, че няма да се бавим много. А сега тичай!

– Добре – отвърна Ханс и хукна.

– А ти, Робинзоне, се качвай по-бързо, защото тръгваме!

С два скока младият моряк слезе на пристанището. Хвана за ръката Робинзон и направо го повлече към кораба, без да му оставя време да размисли.

Робинзон се опомни бързо от шума и тряска, които го заобикаляха. Потърси с очи Ханс на брега, за да изпрати по него поздрав на родителите си. Но всъщност какво трябва да им каже – защо така бързо ги е напуснал или защо проявява своето

вироглавство въпреки забраната? Ханс беше вече изчезнал, пък и в тази минута корабът тръгна. Преди още да разбере какво става, Робинзон се понесе бързо и весело на път. Изпълни се неговото заветно желание – да пътешества и да опознае чужди земи и народи.

Беше топъл ден. Вятърът опъна платната. Корабът даде прощален изстрел и се понесе гордо и величествено край корабостроителници, складове, бараки, фабрики, летни къщи, ниви и селски колиби.

Най-напред изчезна от погледа му градът, после бреговете. Най-накрая всичко взе да изглежда като някаква плаваща мъгла. Корабът започна да се полюшва по-силно, когато стигна вълните на Северно море, и след малко Робинзон можеше да вижда само вода и небе.

Двамата приятели стояха на палубата, дишаха с наслада свежия морски въздух и разглеждаха безкрайното море. По едно време при тях дойде капитанът. Той потупа по рамото Робинзон и му заговори весело:

– Е, как е, млади приятелю? Харесва ли ти пътуването?

– Чудесно е! Благодаря ви, капитане, че ми позволихте да пътувам с вас!

– При такова спокойно време не е кой знае колко сложно да се пътува по море. Но понякога става доста неприятно! Ти страхуваш ли се от морето?

– Не знам какво да ви кажа, капитане – отвърна Робинзон. – За първи път пътувам по вода и се надявам, че всичко ще мине добре.

Капитанът се взря в далечината и рече:

– Виждате ли, там, на юг, се надига облак. Скоро може би, ще има вятър. За съжаление, не такъв, какъвто ни трябва. Погрижихте ли се за мушамени дрехи, които не пропускат влага?

– Той няма такова облекло – намеси се синът на капитана. – Робинзон тръгна малко ненадейно, но аз обещах да му дам от нашето облекло. Слава богу, в склада има достатъчно.

– Много добре, много добре! Но не е зле още сега да му се дадат от тези дрехи.

Тримата слязоха долу в каютата.

– Къде ти е куфарът?

– Аз нямам куфар – отвърна Робинзон.

Капитанът го изгледа изпитателно и той се изчерви.

Робинзон трябваше да признае, че се е качил на плавателния съд без знанието и съгласието на своите родители. Капитанът стрелна с остър поглед своя син и той веднага си призна чисто-сърдечно, че е надумал Робинзон да тръгне за Англия.

– Заслужаваш най-строго наказание, сине мой! – извика ядосано капитанът. – Вие и двамата сте достатъчно големи, а колко лошо и невъзпитано сте постъпили с родителите на Робинзон. Ако бях научил това нещо по-рано – рече капитанът на Робинзон, – то ти нямаше дори да стъпиш на палубата на моя кораб.

– Ние мислехме...

– Не, вие не трябваше да вършите тази необмислена постъпка!

– Но Робинзон не се отнесе лекомислено към своите родители, татко. Ние съобщихме за неговото заминаване и...

Разговорът бе прекъснат от един моряк, който докладва:

– Капитане, скоро ще има буря!

Капитанът скочи веднага. Двамата приятели намериха и навлякоха дрехите, за да се пазят от влагата и дъжда. Синът на капитана ги навлече сърчно и изтича на палубата. Робинзон се разбърза едва когато корабът започна силно да се люлее. Плавателният съд се издигаше ту нагоре, ту падаше надолу. На Робинзон му се струваше, че ей сега ще се намери на морското дъно. Вратата на каютата му се отваряше и затваряше със страшен трясък. Целият кораб се въртеше и люлееше. Пред очите на Робинзон притъмня. Той помисли, че е ударил последният му час. Чак сега разбра какво е това морска болест.

От време на време светкавиците така ярко проблясваха, че сякаш цялото небе избухваше в пламъци. След това настъпваше адска тъмнина и страшни тътени разтърсваха небето. Дъждът се изливаше като из ведро. Вълните се издигаха – големи като страховити планини. Понякога се чуваха викове и тежки стъпки по палубата. После пак настъпваше тишина. Тогава на Робинзон му се струваше, че вълните са отвлекли всички живи същества и че той единствен е останал на кораба.

Изведнъж проблесна толкова ослепителна светкавица, че целият кораб потъна в пламъци. Последва силен трясък, както то Робинзон не бе чувал в живота си. Корабът започна да се на-

кланя. Робинзон падна на пода и не смееше да се навдигне. Пак блесна светкавица и повторно се чу страшен трясък. Разнесоха се тежки стъпки и силни викове:

– Режете въжетата!

В трюма на кораба водата бе навлязла близо две стъпки.

Робинзон очакваше някоя грамадна вълна да разбие вратата на каютата му. Но за щастие, това не се случваше. Той затвори очи и се хвана здраво за крака на масата. Започна тежко да въздиша и да говори:

– Татко, майчице! Простете ми! Аз никога повече няма да мога да ви видя! О, Боже мой, нима е загубена всяка надежда за спасение!

Нов трясък разтърси кораба. Но сега трясъкът не бе от гръмотевица. Плавателният съд се удари в нещо и заседна.

Последва нов трясък. Робинзон изглеждаше като оглушал и обезумял. Той не знаеше колко часове и минути са минали от началото на бурята. Не знаеше дали сега е ден или нощ.

Вратата на каютата му се отвори, но вътре не нахлу морска вълна. Влезе синът на капитана, пребледнял като мъртвец.

– Ставай! – извика му той и започна да го тегли. – Корабът е пробит. В момента спускат спасителната лодка в морето. Тя е единственото ни спасение. Не се бави! Бързай!

– Остави ме! – простена Робинзон. – Аз и тук мога да умра. Поздрави баща ми и майка ми и ги помоли да ми простят...

– Какви са тия безсмислени думи от теб? Вярно е, че не постъпихме добре с твоите родители. Разбирам, че е така. Но ти, ако искаш да живееш, не бъди толкова жесток спрямо тях! Разбираш ли? Трябва да живееш заради тях.

И той скрита Робинзон така силно, че той бързо скочи на крака. Някаква здрава ръка го грабна и изтегли през вратата на каютата, изкачи го по стълбата до палубата и го спусна някъде надолу – къде, и сам той не разбра. Чу само как капитанът извика: „Пускай!“, и после изгуби съзнание.

Чудо беше как спасителната лодка успя да се отдели от кораба, и при това толкова навреме, че след няколко минути той потъна. Капитанът употреби всичките си познания, за да избегне една голяма вълна, която замалко щеше да потопи лодката.

Да, сега те бяха спасени, но пак се намираха в голяма опас-

ност, защото бяха натъпкани в лодката като сардели. Освен това нямаха нищо нито за ядене, нито за пиене. Спасителният бряг бе много далече от тях, а нощта се приближаваше. Малка беше и надеждата, че наблизко има някакъв кораб, който може да им се притече на помощ след дадените преди потъването изстрели.

Робинзон се беше сгънал на пода на лодката. Една вълна прескочи борда ѝ, плисна го в лицето и той се опомни. Чувстваше се страшно уморен. Цялото му тяло беше като съсипано от работа. Главата го болеше и му се виеше свят. Но морската треска беше минала. Той се оплака, че е жаден. Но вода за пиене нямаше. Някакъв моряк капна няколко капки ром върху една бучка захар и му я подаде. Това го подкрепи. В тази минута един от моряците се изправи, направи с шепите на двете си ръце тръба пред устата си и извика колкото му глас държи:

– Кораб, кораб, ей!

Всички извикаха от радост. През златистожълтото вечерно небе ясно се очертаваха платната на кораб, който се приближаваше към тях. Моряците извикаха още веднъж, понеже не знаеха дали са забелязани. Мъчително беше тяхното очакване, докато се уверят, че корабът плува право срещу тях.

След половин час всички преминаха щастливо на кораба, който продължи своя път към Лондон. Но преди да стигнат в английската столица, капитанът смъмри строго Робинзон. Укори го, че е постъпил лошо спрямо родителите си, и му заповяда, щом стигнат Лондон, веднага да потърси начин да се върне в Хамбург.

– Ти няма да получиш утеха в живота – добави капитанът, – докато не отидеш при своите родители, за да получиш прошка от тях.

Това дълбоко трогна Робинзон. Той твърдо реши да се завърне колкото е възможно по-бързо при майка си и баща си.

Пристигнаха в Лондон. Но в този голям, световен град имаше толкова работи за гледане, че Робинзон забрави какво се беше случило с него. Забрави и своето решение да се завърне в родния си град. Една сутрин отиде при един морски посредник, за да се осведоми дали ще има скоро кораб за Хамбург. За нещастие, в този ден не се предвиждаше кораб да плава за германския град.

При посредника той се срещна с един морски капитан, който беше от неговия град. Този капитан беше важен и влиятелен човек. С него Робинзон можеше да говори на своя майчин език. Това много го зарадва. Той съвсем малко разбираше от английския език, който се говореше в Лондон, понеже като мързелив ученик не залягаше да го научи в училището. Хамбургчанинът го покани на чай на своя кораб, където двамата дълго и приятно разговаряха.

Когато Робинзон разкри на своя нов познат какво възнамерява да прави, той го покани да тръгне с него на дълго пътешествие към Гвинея. Щеше да пътува съвсем безплатно, а освен това капитанът обеща да му даде назаем малко пари, с които да накупи разни дреболии. Тези дреболии той трябваше да размени с диваците срещу злато, слонова кост и скъпоценни камъни.

Това предложение отначало изплаши Робинзон. Нали беше решил да се върне при своите родители! Да, той твърдо беше решил да стори това! Но сега му хрумна друго. Размисли се върху това как родителите му ще започнат да го укоряват за неговото своеволно пътуване. Не знаеше как ще посрещнат разкаянието му и дали ще му повярват, че е искрен. Другарите му ще му се надсмиват, че се връща у дома с празни ръце. Пък и той не умееше да разказва увлекателно. Освен това нищо не бе виждал в Лондон освен две-три улици. Пък и не знаеше докога ще трябва да чака тук кораб, който да отплава към Хамбург. Не му се чакаше, защото нямаше пари и не знаеше какво ще яде утре.

Така се бореше Робинзон със своето лекомислие.

Но лекомислието надви. Той реши отново да отплава, да стигне до топли брегове, да обиколи Земята, та един ден, когато се завърне, да има какво да разказва на своите приятели. Робинзон взе назаем пари от капитана и с тях си купи дрехи, куфар и всевъзможни стъкларии, копчета, ножици, секири, за да има какво да разменя с диваците.

На далечен път

Колкото по̀ на юг плаваха, толкова по-приятно ставаше пътуването за Робинзон. На остров Мадейра¹ слязоха на пристанището. Той не можеше да се начуди на красивата природа на този остров. Додето стигаше погледът му, всичко беше потънало в лози с нависнали по тях сочни гроздове. И много се зарадва, когато капитанът му позволи да бере грозде колкото си иска!

В Мадейра Робинзон се запозна с капитана на един испански кораб, който имаше път към Бразилия. Той му разказа за златните рудници и за диамантите, с които бе пребогата Бразилия, и Робинзон не можа да устои на желанието си да отиде там. Той съобщи за своето намерение на немския капитан и капитанът, понеже малко се интересуваше от него, му позволи на драго сърце да отпътува с испанеца.

Радостта на Робинзон беше неизказана. Той се възхищаваше от всичко, което виждаше по пътя. Една вечер минаха край остров Тенерифе, от групата на Канарските острови, в северо-западната част на Африка. Слънцето отдавна се беше скрило, но върховете на крайбрежните планини още се осветяваха от последните слънчеви лъчи.

Друг път той видя как над морската повърхнина се вдига голямо ято хвърчащи риби. Те блестяха като сребро и разсипаха наоколо чудна светлина.

Слязоха на Гвинейските брегове и Робинзон размени няколко дреболии за златоносен пясък, слонова кост и щраусови пера. Радостта му от това, а и от всичко останало, което бе видял, го караше все по-рядко да си спомня за бащината къща и за своите родители.

¹Остров Мадейра е разположен в Атлантическия океан, на 250 км от северния бряг на Африка. Наричан е остров градина поради разнообразната тропическа растителност, благоприятствана от целогодишно мекия климат и вулканичните почви. Известен е в миналото като убежище на пиратите – бел. ред.

Попаднал на попътен вятър и на необходимо морско течение, корабът първоначално плуваше много спокойно. Но един ден към обед, изведнъж настана затишие, а малко след това се развихри страхотна буря. Небето се затули от черни облаци. Вълните започнаха да реват и да се издигат разпенени като планини.

Шест денонощия продължи тази страхотна буря. През всичкото това време вълните подмятаха кораба като някаква черупка ту на една, ту на друга страна. Но на шестия ден, тъкмо на разсъмване, един от моряците извика:

– Земя! Земя!

Радостта беше голяма и всички мислеха, че опасността е преминала, но скоро радостта отстъпи на невъобразим ужас. В момента, когато всички ликуваха, неочаквано силен удар разтърси кораба. Той спря и се закова на едно място. Всички изпопадаха от този удар. Корабът заседна на един коралов риф. Големи вълни заливаха палубата. Наложиха се всички да слязат в трюма, за да не ги отнесе водата в океана. Едни започнаха да се молят на Бога. Други чупеха отчаяно ръце. Трети полудяваха от страх. Робинзон изглеждаше повече мъртъв, отколкото жив.

За всички бе ясно, че корабът скоро ще потъне. При удара той се бе пробил и пътниците трябваше веднага да се погрижат за спасението си. Първата спасителна лодка, която спуснаха в морето, се разби на парчета в стените на кораба. Но с втората работата тръгна по-добре. Веднага всички наскачаха в нея. Но те бяха толкова много, че лодката на мига потъна до ръба си във водата и се изравни с морската повърхност.

Подкараха я към брега, обаче не беше лесно да се стигне до там. Вълните налитаха свирепо. Въпреки това успяха да доближат брега. Ала когато един от моряците се надигна, за да разгледа къде е най-удобно да акостира, грамадна вълна обърна лодката. Последваха ужасни викове. После и лодката, и хората изчезнаха под водата.

Остана само Робинзон. Когато лодката се преобърна, вълната го потопа заедно с всички останали. Същата вълна изхвърли единствено него на сухия бряг. Той успя да се хване здраво за един стърчащ камък и по този начин не бе въвличен отново в морето. След секунда скочи и сполучи да се захване за една

скала, откъдето вълните не можеха да го грабнат и да го върнат във водата.

Морската вода напълни очите, устата и носа му. Той едвам успяваше да гледа и да диша. Беше уморен и обезсилен, изподран и разкървавен. Щом усети под себе си суха земя, Робинзон изпадна в несвяст. Когато по-късно дойде на себе си, започна любопитно да разглежда наоколо. Картината беше ужасна. Нито от кораба, нито от лодката, нито от неговите нещастни другари имаше някаква следа. Само няколко дебели дъски, откъртени от палубата, още плаваха край брега. И така – той бе единственият, когото Бог избави от смъртта.

Робинзон напрегна последни сили. Като трепереше от страх и от радост едновременно, той падна на колене и от сърце благодари на Бога за своето чудновато избавление.

Сам на пустия остров

Робинзон започна да размишлява върху своето положение. Той любопитно разглеждаше наоколо. Никаква следа от човешко присъствие. Дали нямаше да бъде принуден да живее сам-самичък в тая чужда земя? Като помисли това, косата му настръхна. Ами ако на този пуст остров живеят опасни зверове или диваци? Той трепереше от страх и не смееше да се отдели нито на крачка от мястото си.

Но непоносимата жажда го застави да потърси някакъв извор. Скоро намери и се напи до насита със студена вода. За първи път сега почувства какво значи за човека една глътка бистра, свежа вода.

За храна предостави да се грижи Онзи, който храни небесните птици. Надяваше се и нему Господ да изпрати нещичко за хапване. Пък не беше и още много гладен. Страхът уби желанието му за ядене. Затова пък чувстваше, че трябва да си отпочине, защото едва се държеше на краката си.

Но къде да пренощува? На земята ли, под открито небе ли? Обаче така можеше да го нападнат хищни зверове или човеко-